

ПУТ ОКО СВЕТА БИЦИКЛОМ ГРАФИКЕ ЛЈУБОМИРА КОКОТОВИЋА

НОВИ САД
ЕВРОПСКА
ПРЕСТОНИЦА
КУЛТУРЕ

КУЛТУРНИ
ЦЕНТАР
НОВОГ
САДА

AMERICAN CORNER

NOVI SAD

Пут око света бициклом: графике Љубомира Кокотовића

24. фебруар – 20. март 2022. године

Издавачи: Културни центар Новог Сада и Центар за одрживи урбани развој и културу
”Структура”

За издавача: Бојан Панаотовић

Уредница програма: Милица Рашковић

Аутор изложбе и текста, кустос: Илија Губић

Рецензенти: Др Богдан Јањушевић, Др Лазар Јованов и Др Андреа Палашти

Организатор: Александар Спасојевић

Фотографије и графичко обликовање: Илија Губић и Владимир Гарбош (Дизајн
КНАП)

Превод на енглески: Марко Алексић

Штампа: Сајнос

ISBN 978-86-7931-928-9

Пут око света бициклом: графике Љубомира Кокотовића

Радове Љубомира Кокотовића публика у Новом Саду је имала прилике први пут да види на изложби коју је организовала галерија "Трибина младих" 1967. године. Кокотовић ту излаже 22 своја рада, од чега 13 графика и 9 цртежа. Већ те 1967. године, као тридесетједногодишњак, Кокотовић има запажену каријеру. Дипломирао је у класи Зорана Петровића и магистрирао у класи Љубице Сокић на Академији за ликовне уметности Универзитета у Београду. Излагао је на колективним изложбама Удружења ликовних уметника Србије и Октобарском салону, бијеналима и тријеналима графике у градовима тадашње Југославије. Музеј савремене уметности у Београду већ је имао две његове графике у својој збирци графика и цртежа¹. У каталогу изложбе у галерији "Трибина младих" текст Бранислава Влајкова открива да Кокотовић ради у линогравури како би дао "првенство линији" чиме његов "вибрантни потез добија на чистоти" (Tribina mladih, 1967). Влајков пише да Кокотовић линију користи рационално, а да графика не буде осиромашена у пикторалном смислу (Tribina mladih, 1967). На изложби 1967. године, Кокотовић излаже графике "Трг"², "Чекање I", "Чекање II" из серије графика у којима је мотив бицикл (фотографије 1 и 2). Влајков пише да је тој материји Кокотовић пришао са извесном дозом хумора, и додаје "Гледајући у бициклима људе – третира их на пантагруеловски начин уживајући у лакрдији и дајући графици нову, освежавајућу ноту" (Tribina mladih, 1967; фотографије 3 и 4). На графикама Кокотовића присуство човека замењено је предметима на којима је остао траг човечијег присуства (Музеј савремене уметности, 1985). Након више од пола века, иста институција, данас под називом "Културни центар Новог Сада" организује изложбу графика Љубомира

¹ Музеј данас има 6 графика и 2 цртежа Кокотовића у својој збирци графике и цртежа.

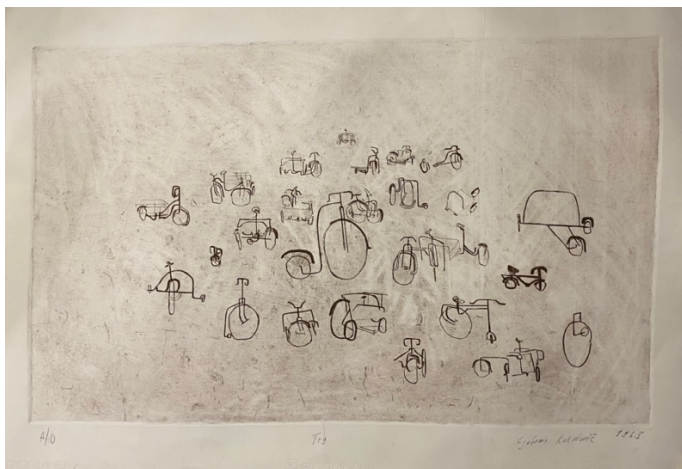
² За графику "Трг", Кокотовић добија награду на 3. Тријеналу ликовних уметности, 1967. године које се одржало од 6. јула – 15. септембра 1967. године на Београдском сајму. Председник савета 3. Тријенала био је Крсто Хегедушић, док су у жирију за награде били др Лазар Трифуновић – управник Народног музеја у Београду и историчари уметности и ликовни критичари Јерко Денегри, др Ванда Екл, др Луцијан Менаше и др Смаил Тихић. Графику "Трг" у својој колекцији има и Савремена галерија у Суботици.

Кокотовића. Графике "Трг", "Чекање I", "Чекање II" које су биле изложене 1967. године, поново се приказују.

Кокотовић је до сада приказао радове на девет самосталних изложби у Србији: Београду, Новом Саду, Кикинди и Зрењанину (Umetnostni paviljon Slovenj Gradec, 1965) и девет самосталних изложби у иностранству: Амстердаму 1971. године; Болоњи 1972.; Бриселу, Риму, Падови, Модени, Равени 1973.; Парми 1974.; и Пезару 1975. године (Уметнички павиљон "Цвијета Зузорић", 1978).

Изложба "Пут око света бициклом: графике Љубомира Кокотовића" Културног центра Новог Сада и Центра за одрживи урбани развој и културу "Структура" је Кокотовићева десета самостална изложба у Србији, истовремено и Европска, јер контекст у којем се изложба одржава превазилази локалне оквире. Изложба је део званичног програма манифестације "Нови Сад – Европска престоница културе" и њеног програмског лука "Сеобе", те се изложбом гради наратив живота и рада Кокотовића кроз његове честе селидбе из Банатског Карађорђева у Војводини у Београд, Лондон, Брисел, Амстердам, Рим, друге градове Европе и назад.

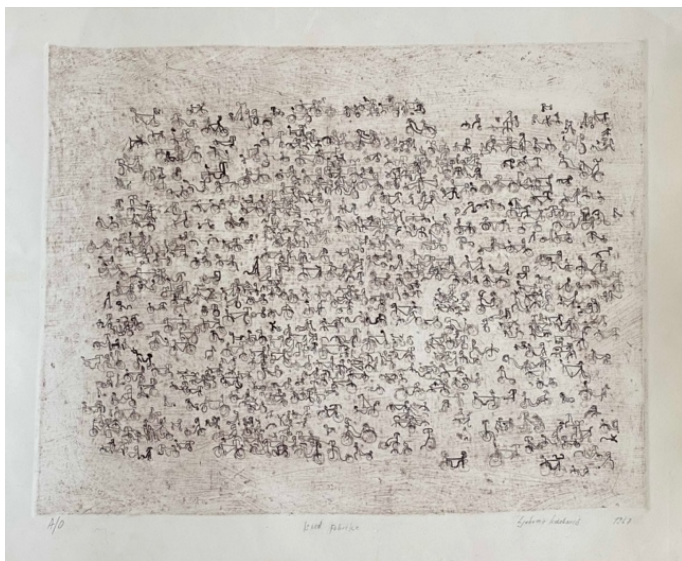
Кокотовићева сеоба почела је из Банатског Карађорђева у којем је рођен 1936. године, када је кренуо на студије у Београд где је дипломирао 1963. и магистрирао 1965. године. Уз стипендију је специјализирао графику у Бриселу. Живео је и радио у многим градовима Европе од којих се највише задржао у Песару у Италији где је од 1972. до 1976. године био сарадник у студију графике Пјерђорђа Спалација (Piergiorgio Spallacci, 1935). Иако је Кокотовић раније био излагао на групним изложбама у Италији, 1968. године у Фиренци на изложби "Југословенска графика", и 1970. године у Риму, почетак његове каријере у Италији обележила је интернационална изложба графика коју је организовала галерија "Mini Arte" у Равени 1972. године где су кустоси поред графика Пикаса, Мироа, Далија и Шагала изложили и Кокотовићеве графике (Galleria Mini Arte, 1972). Његов боравак у Италији и активно учешће у културном животу већих градова, поред великог броја групних и самосталних изложби, донело му је и награду за графику 1973. године "G. V. Salvi" и "Piccola Europa" (Comune di Sassoferrato, 1973).

Фотографија 1: Љубомир Кокотовић, Трг, 1965. Линогравура на папиру, 56 x 86 цм, сигнатура доле лево: А/О; доле средина: Трг; доле десно: Љубомир Кокотовић 1965.

Фотографија 2: Љубомир Кокотовић, Чекање I, 1964. Линогравура на папиру, 61 x 73,5 цм, сигнатура доле лево: А/О; доле средина: Чекање I; доле десно: Љубомир Кокотовић 1964.

Фотографија 3: Љубомир Кокотовић, Испред фабрике, 1967. Линогравура на папиру, 56 x 80, сигнатура доле лево: A/O; доле средина: Ispred fabrike; доле десно: Ljubomir Kokotović 1967.

Фотографија 4: Љубомир Кокотовић, Петоцикл, 1984. Линогравура на папиру, 60 x 83 цм, сигнатура доле лево: 5/50; доле средина: Petocikl; доле десно: Lj. Kokotović 1984.

Након награде у Италији, Кокотовић је примио још награда на интернационалним бијеналима графике: у Фрешену, Немачкој, 1974. године, Сан Франциску у Сједињеним Америчким Државама 1977. године (фотографија 5)³, Кливленду у Великој Британији 1979. и 1983. године⁴ и Сеулу у Републици Кореји 1984. године.

Графике за које је Кокотовић добијао награде углавном су са мотивима карактеристичним за Војводину. Милош Арсић у монографији из 1985. године, где се осврће на графику у Војводини, о Кокотовићу пише да његов рад осликава "поетску фигурацију" где је мотив Војводине "необавезни, условни претекст графичкој игри" (Arsić, 1985). Једини радови Кокотовића који су апстрактни су они које је стварао током учешћа на Уметничкој колонији Ечка 1968. године где је графикама "Ритам" и "Сунцокрети после комбајна" одговорио на тему "Зрењанин и околина" (Савремена галерија Зрењанин, 2017). Арсић пише да се код Кокотовићевих графика нису битно промениле програмске одреднице шездесетих и седамдесетих година, и да се његов развој може читати као "динамично кретање унутар истога" (Arsić, 1985), односно, да је варијацијом облика и међусобних односа објеката на графици створио позорницу богату психолошким садржајима (Музеј савремене уметности, 1985). Тим нагомиланим предметима, са дозом горког хумора и цинизма, Кокотовић гради симболичку представу света где комплети сродних облика као безлично мноштво прерастају у метафору непрекидног трајања понављањем (фотографије 6, 7, 8 и 9). Наглашена аскеза мотива

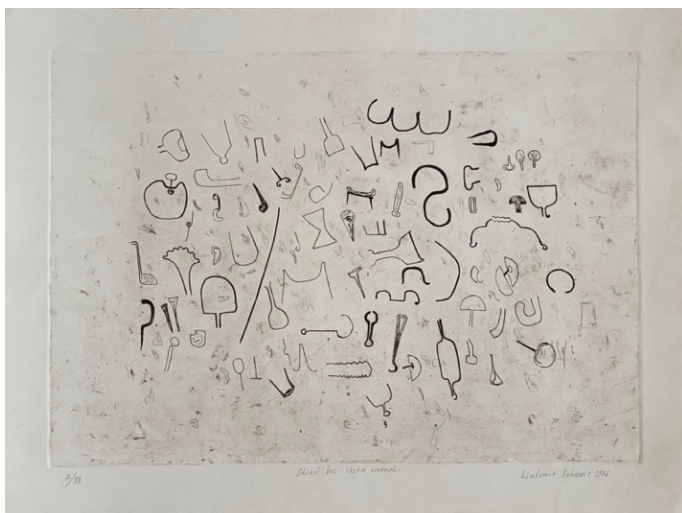
³ Светска изложба графике у Музеју савремене уметности Сан Франциска у Сједињеним Америчким Државама, организована је 1977. године. Ту је Кокотовић добио откупну награду за графику "Ствари без икаквих вредности", која је такође изложена сада у Новом Саду (Тран-Ле, Р., лична преписка, 21. октобар 2020. године). Кокотовић графику "Ствари без икаквих вредности" коју је послао у Сан Франциско, је заправо урадио скоро деценију раније. Исту графику је био излагао 1967. године на изложби УЛУС-а, али под називом "Колекција". Претпоставља се да је због награде у Сан Франциску све отиске те графике касније потписивао са "Ствари без икаквих вредности" и са 1976. годином као годином стварања.

⁴ У Енглеској, Мидлсбро институт модерне уметности у својој колекцији има два Кокотовићева цртежа "Предмети од жице II" из 1979. године и "Коњска запрега I" из 1983. године. Оба цртежа су добила трећу награду на Кливлендском интернационалном бијеналу цртежа у Енглеској тих година (Негон, О., лична преписка, 22 октобар 2020. године).

и његова трансценденција у целинама сличног садржаја заправо отвара замишљени простор Бекетовог песничког набоја (Grafički kolektiv, 1982).

Свет предмета Љубомира Кокотовића, сликара и графичара, разликује се од осталих само на први поглед својим интересовањем за ствари из свакодневне људске употребе. То су столице, бицикли, колица, ципеле, одбачени предмети пронађени на депонији, и друго. Прилази им као личностима и решава их као психолошке портрете. Његови предмети носе карактеристике људи, особине које је човек употребом угравирао у њих. Трагови ципела јасно оцртавају карактер онога који их је оставио (фотографија 7). Гомила столица, поређана у групи (фотографије 8 и 9), ослобођена људског присуства, заправо означава окупљање људи различитих професија (Сујић, 1970) или друштвеног слоја без индиција који би разлог окупљања могао бити. Кокотовић оставља могућност гледаоцу да се укључи у надоградњу на наговештену причу (Muzej savremene umetnosti, 1985).

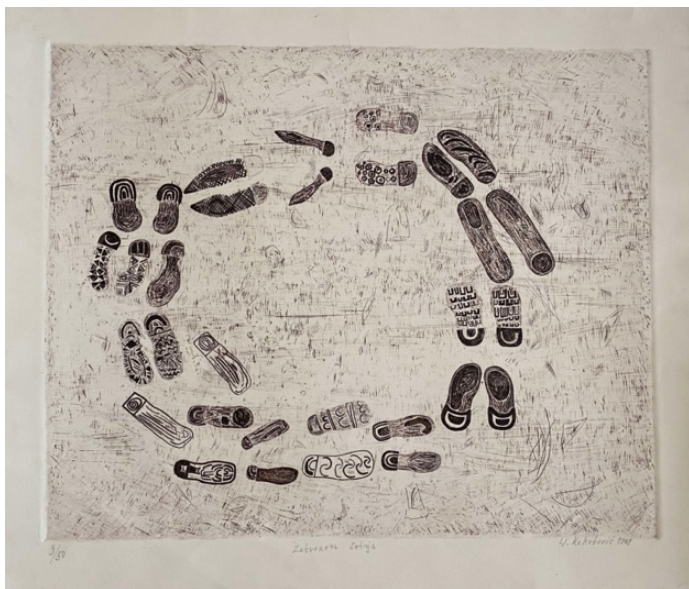
Од 1963. године када је први пут изложена његова графика на Бијеналу Југословенске графике у Загребу, Кокотовић је учествовао на око 130 колективних изложби, од којих већи број у иностранству. У Србији, након великог успеха у иностранству, 1982. године Кокотовић последњи пут учествује на изложби графике *Мајски салон графике Београдског круга* у организацији Графичког колектива, када добија награду "Велики печат" за своју графику "Идиотски изум", и исте године има последњу самосталну изложбу, у Новом Саду у галерији Радничког Универзитета. Од учествовања на изложбама у иностранству још није био одустао те је излагао 1983. године у Јапану, Великој Британији, Шпанији и Бразилу, 1984. године у Републици Кореји, 1985. у Великој Британији и онда поново 1991. године у Канади. Савремена галерија Зрењанин је 2017. године изложила 15 Кокотовићевих графика и цртежа из своје колекције.

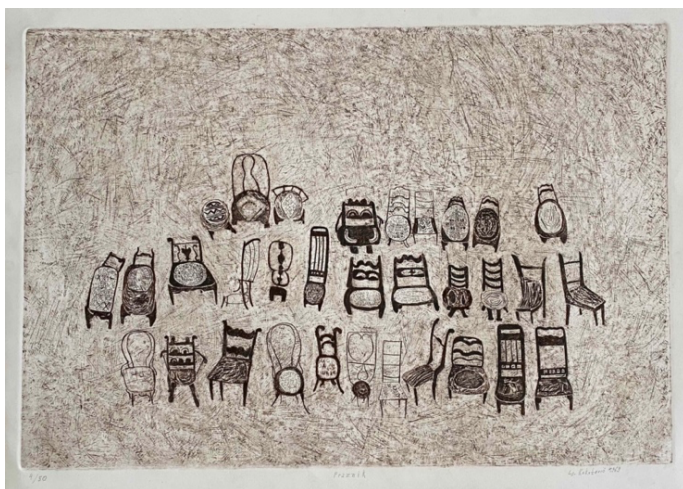
Фотографија 5: Љубомир Кокотовић, Ствари без икакве вредности, 1976. Линогравура на папиру, 57,5 x 75,5 цм, сигнатура доле лево: 7/50; доле средина: Stvari bez ikakve vrednosti; доле десно: Ljubomir Kokotović 1976.

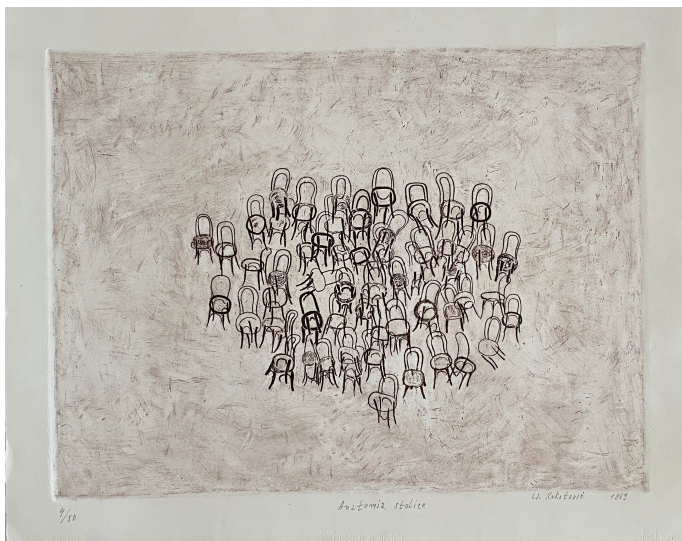
Фотографија 6: Љубомир Кокотовић, Месечина – moonlight, 1971. Линогравура на папиру, 64 x 89 цм, сигнатура доле лево: 3/15; доле средина: Месечина – moonlight; доле десно: Kokotović Beograd 71.

Фотографија 7: Љубомир Кокотовић, Затворена шетња, 1969. Линогравура на папиру, 67 x 79 цм, сигнатура доле лево: 3/50; доле средина: *Zatvorena šetnja*; доле десно: *Lj. Kokotović 1969.*

Фотографија 8: Љубомир Кокотовић, Празник, 1969. Линогравура на папиру, 65 x 90 цм, сигнатура доле лево: 4/50; доле средина: *Praznik*; доле десно: *Lj. Kokotović 1969.*

Фотографија 9: Љубомир Кокотовић, Анатомија столице, 1969. Линогравура на папиру, 58,5 x 73,5 цм, сигнатура доле лево: 4/50; доле средина: Anatomija stolice; доле десно: Lj. Kokotović 1969.

Кокотовић је тада хтео да се опроба у непознатом, те је у "ликовном затишју", почео своје идеје да исказује кроз писање: "Емотивне и креативне осцилације понекад се обуздавају и реализују изласком из медија у коме је човек постао познат или признат. Постоје, дакле, у животу уметника периоди када се јави стваралачка жеља за изласком из устаљене форме" (Кокотовић, 1996). Кокотовић је најпре стрепио неће ли се угасити сликар у њему ако почне да се изражава кроз приче и писање, међутим, закључује да се ради само о "прожимањима у медијима у коме испољавам своје интегрално умеће" (Кокотовић, 1996). Графике које су приказане на овој изложби су из јавних и приватних колекција. Прикупљање грађе за текст и поставку изложбе трајало је три године, уз помоћ Кокотовића и његове породице, Милана Ливаде, Стевана Грбића и кустоскиња Жаклине Ратковић Музеја савремене уметности Београд и Сунчице Ламбић-Фењчев Савремене галерије Зрењанин.

Референце

- Кокотовић, Љ. (1996). Гут бај Бродвеј, ело Вранс. Зрењанин: ГНБ ”Жарко Зрењанин”.
- Пушић, М. (1965). Галерија Графички колектив. Уметност, 2, 142.
- Савремена галерија Зрењанин. (2017). Љубомир Кокотовић : графике из збирке Савремене галерије Зрењанин [каталог изложбе]. Зрењанин: Савремена галерија Зрењанин.
- Сујић, Б. В. (1970). Свет објеката Љубомира Кокотовића. Уметност, 23, 111-112.
- Уметнички павиљон ”Цвијета Зузорић”. (1978). 19 Октобарски салон [каталог изложбе]. Београд: Скупштина града Београда.
- Arsić, M. (1985). Grafika u Vojvodini 1900-1985. Novi Sad: Galerija savremene likovne umetnosti.
- Comune di Sassoferrato. (22 јул 1973). Premio “G. B. Salvi” e “Picola Europa” Sassoferrato Diploma [фотокопија дипломе]. Нови Сад: приватна архива Милана Ливаде.
- Galleria Mini Arte. (1 мај 1972). Mostra Internazionale Per L’Incisione Ravenna 1972 [фотокопија позивнице]. Нови Сад: приватна архива Милана Ливаде.
- Grafički kolektiv. (1982). Nagrada veliki pečat. 1982. Ljubomir Kokotović, Idiotski izum Beograd: Grafički kolektiv. Dostupno: <https://www.grafickikolektiv.org/html/akalendar%20VP1982.php>
- Muzej savremene umetnosti. (1985). Jugoslovenska grafika 1950-1980 [katalog izložbe]. Beograd: Muzej savremene umetnosti.
- Tribina mladih. (1967). Ljubomir Kokotović : Salon Tribine mladih - januar 1967. [katalog izložbe]. Novi Sad: Tribina mladih.
- Umetnostni paviljon Slovenj Gradec. (1965). Jugoslovenska likovna razstava mir, humanost in prijateljstvo med narodi ob 20. obletnici Združenih Narodov. Slovenj Gradec: Umetnostni paviljon Slovenj Gradec.

A Trip Around the World by Bicycle: Prints by Ljubomir Kokotović

The first time Novi Sad audience had the opportunity to see Ljubomir Kokotović's art was at an exhibition organized by the "Tribina mladih" gallery in 1967, where Kokotović exhibited 22 prints and drawings. Kokotović was 31 at the time and he had already had a notable career. He got his BA and MA degrees at the Academy of Fine Arts, University of Belgrade. He exhibited at the well-known "October Exhibition", as well as print biennials and triennials in the cities of the former Yugoslavia. The Museum of Contemporary Art in Belgrade had already owned two of his prints in its collection. In the exhibition catalogue for the "Tribina mladih" exhibition, Branislav Vlajkov reveals that Kokotović works in linocut to "prioritize the line". He writes that Kokotović uses the line rationally, without the print being impoverished in a pictorial sense (Tribina mladih, 1967). At the exhibition in 1967, Kokotović exhibited the prints "Trg" [Square], "Čekanje I" [Waiting I], "Čekanje II" [Waiting II] from a series of prints in which the motif is a bicycle (photographs 1 and 2). Vlajkov writes that Kokotović approached this matter with a certain amount of humor and adds - "looking at people's bicycles - he treats them in the Pantagruelian way, enjoying the joke and giving the graphics a new, refreshing note" (Tribina mladih, 1967; photos 3 and 4). In Kokotović's prints, the presence of a person has been replaced by objects that witness human presence (Muzej savremene umetnosti, 1985).

After more than half a century, the same institution, today called the Cultural Center of Novi Sad, organizes an exhibition of prints by Ljubomir Kokotović. The prints which were exhibited in 1967, are being exhibited again in 2022. So far, Kokotović has presented works at nine solo exhibitions in Serbia: Belgrade, Novi Sad, Kikinda and Zrenjanin (Umetnostni paviljon Slovenj Gradec, 1965) and nine solo exhibitions abroad: Amsterdam in 1971; Bologna 1972; Brussels, Rome, Padua, Modena, Ravenna 1973; Parma 1974; and Pesaro in 1975 (Umetnički paviljon "Cvijeta Zuzorić" 1978). This exhibition "Around the World by Bike: Prints by Ljubomir Kokotović" organized by the Cultural Center of Novi Sad with the Center for sustainable urban development and culture "Structure", is Kokotović's tenth solo exhibition in Serbia. It is also European, because the context in which the exhibition is organized is the year-long event "Novi Sad - European Capital of Culture". This exhibition follows a narrative of life and work of Kokotović through his frequent relocations from Banatsko Karađorđevo in

Vojvodina to Belgrade, London, Brussels, Amsterdam, Rome, other European cities and back to Banatsko Karađorđevo.

Kokotović was born in Banatsko Karađorđevo in 1936. He moved to Belgrade for studies, where he graduated in 1963 and received his MA in 1965. He then attended University courses on printing in Brussels. He lived and worked in many European cities, yet, the longest stay was in Pesaro, Italy, where from 1972 to 1976 he was working in the print studio held by Piergiorgio Spallacci. Although Kokotović had previously exhibited at group exhibitions in Italy, in 1968 in Florence, and in 1970 in Rome, the beginning of his career in Italy was marked by the international exhibition of prints organized by the "Mini Arte" gallery in Ravenna in 1972, where the curators exhibited Kokotović's prints in addition to the prints of Picasso, Miro, Dali and Chagall (Galleria Mini Arte, 1972). His stay in Italy and active participation in the cultural life of major cities brought him the award "B. Salvi" and "Piccola Europa" for prints in 1973 (Comune di Sassoferrato, 1973). He also received awards at the International Biennial of Printmaking: in Frechen, Germany, 1974; San Francisco in the United States in 1977 (photo 5); Cleveland in Great Britain in 1979 and 1983; and Seoul in Republic of Korea in 1984.

The prints for which Kokotović received awards mostly feature motifs characteristic for Vojvodina region. In a book published in 1985, where he discusses the prints in Vojvodina, Miloš Arsić writes that Kokotović's work depicts "poetic figuration" where the motif of Vojvodina is an "optional, conditional pretext for the print game" (Arsić, 1985). The only works of Kokotović that are abstract are those he created during his participation in the Ečka Art Colony in 1968 (Savremena galerija Zrenjanin, 2017). Arsić writes that Kokotović's prints represent "dynamic movement within the same" (Arsić, 1985), i.e., that he created variations in the shape and interrelationships of objects on graphics rich in psychological content (Muzej savremene umetnosti, 1985). With these "accumulated objects", with a dose of bitter humor and cynicism, Kokotović builds a symbolic representation of the world where sets of related forms as an impersonal multitude grow into a metaphor of uninterrupted repetition (photographs 5 and 7). The emphasized asceticism of the motif and its transcendence in wholes of similar content opens the imagined space of Beckett's poetic (Grafički kolektiv, 1982). The world of objects of Ljubomir Kokotović differs from the others only at first sight by its interest in things used by humans every day. These are chairs, bicycles, carts, shoes, discarded items found at the landfill, to name a few. He approaches them as personalities and analyzes them as

psychological portraits. His objects carry the characteristics of people, traits that man has engraved into them. Traces of shoes clearly outline the character of the one who was wearing them (photo 7). A pile of chairs, arranged in a group (photos 8 and 9), free of human presence, suggests a gathering of people of different professions (Sujić, 1970) or social classes without indications of what the reason for the gathering could be. Kokotović leaves the viewer the opportunity to imagine the story hinted in his prints (Muzej savremene umetnosti, 1985).

Since 1963, when his prints were first exhibited at the Biennial of Yugoslav Prints in Zagreb, Kokotović has participated in about 130 group exhibitions, most of them abroad. In Serbia, after the great success abroad, Kokotović last participated in a 1982 exhibition of prints of the "Belgrade Circle" organized by the Prints Collective, when he also received an award. He has not given up participating in exhibitions abroad and has exhibited in Japan, Great Britain, Spain and Brazil in 1983, Republic of Korea in 1984, Great Britain in 1985 and in Canada in 1991. In 2017, Contemporary Gallery in Zrenjanin exhibited Kokotović's prints and drawings from their collection.

Kokotović wanted to try to express himself with another art medium – writing: "Emotional and creative oscillations are sometimes curbed and realized by leaving the medium in which a person has become known or recognized. There are, therefore, periods in the life of an artist when there is a creative desire to get out of the established form" (Kokotović, 1996). Kokotović was at first worried whether the painter in him would disappear if he began to express himself through stories and writing, however, he concluded that it was only "permeation in the medium in which I show my integral skills" (Kokotović, 1996). The prints shown at this exhibition in Novi Sad are from public and private collections. The collection of material for the text and the exhibition lasted for three years and included multiple exchanges with Ljubomir Kokotović himself and his family. Information for this publication was also provided by curators Žaklina Ratković of the Museum of Contemporary Art in Belgrade and Sunčica Lambić Fenjčev of the Contemporary Gallery in Zrenjanin. Personal archives by journalist Milan Livada and printmaker Stevan Grbić were consulted.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

76.071.1:929 Kokotović Lj.(083.824)

КОКОТОВИЋ, Љубомир, 1936-

Пут око света бициклом : графике
Љубомира Кокотовића : 24. фебруар -
20. март 2022. године / [аутор изложбе
и текста Илија Губић ; превод на
енглески Марко Алексић]. - Нови Сад :
Културни центар Новог Сада : Центар
за одрживи урбани развој и културу
"Структура", 2022 (Нови Сад : Сајнос).
- [16] стр. : илустр. ; 21 cm

Упоредо срп. текст и енгл. превод. -
Тираж 100.

ISBN 978-86-7931-928-9

а) Кокотовић, Љубомир (1936-) --
Графика -- Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 57632777

